

■ باشو، غریبه کوچک

■ اتوبوس شب

■ ۲۳ نفر

اتوبوس شب

- کارگردان: کیومرث پوراحمد
- سال ساخت: ۱۳۸۵
- بازیگر نقش نوجوان: مهرداد صدیقیان

«اتوبوس شب» یکی از روشن ترین نمونه های روایت جنگ از دریچه نگاه یک نوجوان است. عیسی، نوجوانی است که پس از شهادت پدرش درگیر فضای جنگ می شود و مسئولیت انتقال گروهی از اسرای عراقی را برعهده می گیرد. بخش مهمی از فیلم در همین مسیر می گذرد؛ مسیری که در آن عیسی از یک نوجوان کم تجربه، به شخصیتی مسئول و تصمیم گیر تبدیل می شود. نقش مهرداد صدیقیان نیز یکی از نقاط مهم فیلم بود. این اثر علاوه بر حضور در جشنواره بین المللی فیلم های کودکان و نوجوانان، در بیست و یکمین دوره این رویداد موفق شد پروانه زرین بهترین کارگردانی در بخش ملی را برای مرحوم کیومرث پوراحمد به دست آورد. صدیقیان در نخستین تجربه بازیگری اش در این اثر با بازی در کنار بزرگانی همچون مرحوم خسرو شکیبایی، محمدرضا فروتن و... شروع خوبی در عرصه بازیگری داشت.

کیومرث پوراحمد از مهم ترین فیلمسازان سینمای کودک و نوجوان ایران بود و بخش مهمی از اعتبار خود را از همین حوزه به دست آورد. مجموعه «قصه های مجید» و فیلم هایی مانند «خواهران غریب» از نمونه های شناخته شده این سینماگر هستند. «اتوبوس شب» نیز در ادامه همین توجه به نوجوان، در فضای جنگ ساخته شد.

کودک و فرشته

- کارگردان: مسعود نقاش زاده
- سال ساخت: ۱۳۸۷
- بازیگر نقش نوجوان: مونا احمدی

«کودک و فرشته» جنگ را از زاویه نوجوانی روایت می کند که در نخستین روزهای حمله عراق به خرمشهر، ناگهان با شرایطی روبه رو می شود که تمام معادلات زندگی اش را تغییر می دهد. فرشته از خانواده جدا می شود و در فضای آشفته شهر، برای زنده ماندن و پیدا کردن راهی برای ادامه زندگی، ناچار به پذیرش مسئولیت هایی می شود که برای یک نوجوان

بسیار سنگین است.

مونا احمدی در این فیلم در نقش فرشته ظاهر شد و یکی از نمونه های حضور بازیگران نوجوان در سینمای جنگ را شکل داد. «کودک و فرشته» در بیست و سومین دوره جشنواره بین المللی فیلم های کودکان و نوجوانان با چند جایزه مورد تقدیر قرار گرفت و عنوان بهترین فیلم جشنواره را نیز به دست آورد. همچنین دیپلم افتخار بهترین فیلمنامه به طور مشترک به محمدرضا گوهری و مسعود نقاش زاده رسید. مسعود نقاش زاده در کنار فعالیت های دانشگاهی و پژوهشی در سینما، چند تجربه در حوزه کودک و نوجوان و موضوعات مرتبط با این گروه سنی داشته است. «کودک و فرشته» مهم ترین نمونه در این زمینه است؛ فیلمی که نوجوان را در مرکز روایت روزهای آغاز جنگ قرار می دهد. او در سال های بعد بیشتر به فعالیت های مدیریتی، آموزشی و پژوهشی سینما نیز پرداخت.

تنگه ابوقریب

- کارگردان: بهرام توکلی
- سال ساخت: ۱۳۹۶
- بازیگر نقش نوجوان: مهدی قربانی

بهرام توکلی در «تنگه ابوقریب» نوجوان را در جایگاه متفاوتی نسبت به بسیاری از آثار این فهرست قرار می دهد. علی، نوجوانی است که در ابتدا بیشتر شاهد اتفاقات میدان نبرد است تا یکی از نیروهای حاضر در میدان. اما هرچه روایت پیش می رود، فاصله میان مشاهده گر و حضور واقعی در دل جنگ کمتر می شود و او در موقعیتی قرار می گیرد که دیگر نمی توان صرفا تماشاگر آن بود.

مهدی قربانی با بازی در نقش علی، یکی از محدود نمونه های حضور نوجوان در روایت مستقیم و خشن از یک عملیات دفاع مقدس را شکل داده است.

بهرام توکلی بیشتر به واسطه فیلم هایی با رویکرد اجتماعی و شخصیت محور شناخته می شود؛ از «پابرهنه در بهشت» و «پرسه در مه» تا «اینجا بدون من» و «من دیه گو مارادونا هستم». با این حال «تنگه ابوقریب» تجربه متفاوت او در سینمای دفاع مقدس است و در آن نیز یک شخصیت نوجوان، یعنی علی، بخشی از روایت جنگ را از زاویه نگاه خود دنبال می کند.

بمب؛ یک عاشقانه

- کارگردان: پیمان معادی
- سال ساخت: ۱۳۹۶
- بازیگر نقش نوجوان: ارشیا عبدالهی

«بمب؛ یک عاشقانه» جنگ را از جبهه دور می کند و به فضای زندگی مردم در تهران می آورد؛ جایی که صدای آژیر انفجار، زندگی روزمره کودکان و نوجوانان را نیز تحت تأثیر قرار می دهد. سعید مالکی، نوجوان فیلم، یکی از همین شخصیت هاست که در فضای مدرسه و خانه، جنگ را تجربه می کند و در کنار روایت اصلی فیلم، تصویری از تأثیر جنگ بر زندگی نسل نوجوان ارائه می دهد. حضور سعید یادآوری می کند که تجربه جنگ الزاماً به حضور در خط مقدم محدود نمی شود و کودک و نوجوانی که در شهر زندگی می کند نیز بخشی از واقعیت آن سال ها را با خود حمل می کند. پیمان معادی اگرچه بیشتر به عنوان بازیگر شناخته شده است اما در کارگردانی هم تجربه هایی را رقم زده است. «بمب؛ یک عاشقانه» دومین فیلم بلند اوست که در آن روابط انسانی و زندگی روزمره در مرکز توجه قرار دارند. معادی در این فیلم با نگاهی متفاوت جنگ را از فضای جبهه خارج می کند و تأثیر آن بر زندگی خانواده ها و نوجوانان را در تهران دهه ۶۰ دنبال می کند.

یدو

- کارگردان: مهدی جعفری
- سال ساخت: ۱۳۹۹
- بازیگر نقش نوجوان: میلاد صوبیلای

«یدو» داستان نوجوانی است که در روزهای محاصره آبادان، میان تصمیم خانواده برای ترک شهر و واقعیت جنگ گرفتار شده است. یدو در ابتدا بیشتر ناظر اتفاقاتی است که در اطرافش رخ می دهد، اما مواجهه او با رزمندگان و شرایط شهر، نگاهش را تغییر می دهد. او به تدریج از یک نوجوان معمولی که فقط می خواهد از شرایط سخت جنگی عبور کند، به شخصیتی تبدیل می شود که نسبت به سرنوشت شهر و آدم های اطرافش احساس مسئولیت می کند. «یدو» علاوه بر موفقیت در جشنواره فیلم فجر، در سی و سومین دوره جشنواره بین المللی فیلم های کودکان و نوجوانان نیز موفق ظاهر شد و پروانه زرین بهترین کارگردانی و پروانه زرین بهترین فیلم بخش بین الملل را به دست آورد. این موفقیت، جایگاه فیلم را در میان آثار کودک و نوجوان با موضوع جنگ پررنگ تر کرد.

۲۳ نفر

- کارگردان: مهدی جعفری
- سال ساخت: ۱۳۹۷
- بازیگر نقش نوجوان: گروه بازیگران نوجوان

«۲۳ نفر» بر اساس ماجرای واقعی ۲۳ نوجوان ایرانی ساخته شده است؛ نوجوانانی که در سال ۱۳۶۱ در جریان جنگ به اسارت نیروهای عراقی درآمدند. اعضای این گروه بین ۱۳ تا ۱۷ سال سن داشتند و فیلم تلاش می کند بخشی از تجربه اسارت، مقاومت و ایستادگی آنها را روایت کند. اهمیت «۲۳ نفر» برای این فهرست از همین پیوند مستقیم با واقعیت تاریخی حضور نوجوانان در جنگ ناشی می شود. این فیلم در سی و دومین دوره جشنواره بین المللی فیلم های کودکان و نوجوانان نیز حضور داشت و موفق شد پروانه زرین بهترین فیلم را به دست آورد. به این ترتیب، یکی از واقعی ترین روایت های حضور نوجوانان در دفاع مقدس، در جشنواره ای که مخاطب اصلی آن کودکان و نوجوانان هستند نیز مورد تقدیر قرار گرفت.

مهدی جعفری بیش از هر چیز در دو فیلم «۲۳ نفر» و «یدو» به سراغ دنیای نوجوانان در جنگ رفته است؛ دو فیلمی که پشت سر هم ساخته شدند و هر دو با مشارکت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شکل گرفتند. «۲۳ نفر» روایت نوجوانان اسیر ایرانی است و «یدو» نیز داستان نوجوانی را در روزهای محاصره آبادان دنبال می کند.

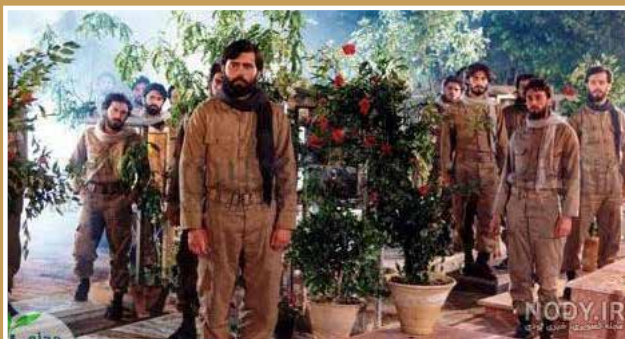
موقعیت مهدی

- کارگردان: هادی حجازی فر
- سال ساخت: ۱۴۰۰
- بازیگر نقش نوجوان: روح الله زمانی

«موقعیت مهدی» در میان روایت های مربوط به نوجوانان، بخش مهمی از داستان خود را به خسرو ملازاده اختصاص می دهد؛ نوجوانی که در جریان عملیات خیبر در کنار رزمندگان لشکر ۳۱ عاشورا حضور دارد. خسرو در این روایت در کنار دوستش محمد قرار می گیرد و تجربه جنگ، رفاقت و شهادت دوستش، او را با موقعیتی مواجه می کند که درک و بلوغی فراتر از سنش می طلبد.

روح الله زمانی در نقش خسرو، یکی از چهره های نوجوان این فیلم است که حضورش بخشی از روایت نسل جوان حاضر در جبهه را کامل می کند. «موقعیت مهدی» نیز مانند چند اثر دیگر این فهرست، بیش از آنکه جنگ را صرفاً به عنوان پس زمینه داستان نشان دهد، تلاش می کند تجربه آدم های حاضر در آن را روایت کند؛ تجربه ای که در این بخش از فیلم از نگاه یک نوجوان دنبال می شود. هادی حجازی فر پس از سال ها حضور به عنوان بازیگر، با «موقعیت مهدی» نخستین تجربه جدی خود در مقام کارگردان سینما را رقم زد. او پیش از آن در فیلم هایی چون «ایستاده در غبار»، «ماجرای نیمروز» و «به وقت شام» در مقام بازیگر حضور داشت. «موقعیت مهدی» نیز مانند بخش مهمی از کارنامه بازیگری او، به تاریخ و شخصیت های دفاع مقدس می پردازد.

سینمای ایران در همه چند دهه گذشته به نوعی تلاش کرده حتی با تعداد اندک اما نگاهی عمیق و کیفی حضور نوجوانان را در دفاع مقدس هشت ساله به رسمیت بشناسد و در قاب سینما، نوجوانانی را که فداکارانه برای میهن جانبازی کرده اند به نوعی معرفی کند تا جاودانگی شان را برای مخاطب دهه های مختلف تصویر کرده باشد.

■ خدا حافظ رفیق

■ کودک و فرشته